

Oponentní posudek na rigorózní práci Mgr. Jakuba Hájka
„Státní občanství a jeho úprava v České republice“

Předložená rigorózní práce o rozsahu 150 stran textu je členěna do sedmi částí, k nimž je připojen seznam použitých zkratk, Obsah a seznam použité literatury. Odkazy a citace jsou uvedeny v průběžně číslovaných poznámkách pod čarou.

Podle vysvětlujícího úvodu je cílem rigorózní práce „zaměřit se na platnou a účinnou právní úpravu státního občanství v České republice, a to v kontextu mezinárodního práva“ (str. 3). Tomu odpovídá rozložení její materie do jednotlivých kapitol, kde se klade zcela převažující důraz na právní úpravu relevantní pro Československo, resp. ČR, čímž rigorozant naplňuje téma práce i důvod její obhajoby na katedře ústavního práva. Přesto autor práce neopomíjí ani obecné pojednání o institutu státního občanství v jeho historickém vývoji (zejm. str. 15, 30-32), o jeho právně teoretických základech (kap. 1.1. a 1.2.) a o řešení základních otázek souvisejících s jeho existencí, jako jsou bipolitismus a apolitismus (kap. 1.3. a 1.4.). Pojednání o vývoji právní úpravy státního občanství na území dnešní ČR v rámci části II. (str. 33 až 41) je nezbytným základem pro další analýzy prováděné z hlediska stavu *de lege lata* (část III., V. až VII.).

Práce je svým zaměřením aktuální zejména ve třech oblastech:

- 1) podrobnou analýzou způsobů nabývání a pozbývání státního občanství ČR, opírající se o judikaturu Ústavního soudu ČR i o některá srovnání se zahraničními úpravami (část V. a VI.), doplněnou o výklad procesních norem (část VII. Řízení ve věcech státního občanství),
- 2) reflexí mezinárodněprávní úpravy (zejména pak regionální evropské) do vnitrostátních institutů hmotného i procesního státoobčanského práva – především v důsledku Úmluvy o omezení případů bezdomovectví, která vstoupila pro ČR v platnost k 19. 3. 2002 a Evropské úmluvy o státním občanství z roku 1997, jež vstoupila pro ČR v platnost k 1. 7. 2004,
- 3) popisem zvláštního, „akcesorického“ institutu občanství Evropské unie založeného Maastrichtskou smlouvou o EU (zmínka o ní však schází), jenž je dále rozvíjen v návrhu Smlouvy o Ústavě pro Evropu (kap. 1.5.).

Pochopení právní úpravy státního občanství určitého státu je možné při znalosti základních zásad, na nichž je toto veřejnoprávní odvětví vybudováno. Autor práce se jejich konkrétnímu uplatnění věnuje v části IV., a to jak z hlediska práva mezinárodního, tak práva vybraných států. Za pozornost zde stojí např. vývoj judikatury Nejvyššího soudu USA (str. 63-65), která v poslední době „doplnila“ ústavu Spojených států o právo amerického občana nepozbýt proti své vůli toto občanství. Americké zákonodárství vyžadující jednoznačný projev úmyslu pozbýt státní občanství USA tak kontrastuje s nálezem Ústavního soudu ČR (vyhl. pod č. 6/1996 Sb.), který při výslovně formulovaném příkazu čl. 12 odst. 2 Ústavy ČR dospěl v podstatě k jeho popření - zdůrazňuje gramatický výklad pojmů „zbavení“ a „pozbytí“.

V práci mohly být však zohledněny či více rozvinuty i některé další aspekty státního občanství, např. je jen okrajově zmiňována problematika jeho prokazování (zejm. zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů). Také občanství EU má své dopady do ústavních řádů členských států – jeho zavedení vyvolalo např. ve Španělsku první přímou novelizaci ústavy z roku 1978 (v důsledku stanoviska španělského Ústavního soudu o neslučitelnosti Smlouvy o EU s ústavou), týkající se volebního práva v obecních volbách, která do té doby připouštěla rozšířit na cizince při dodržení zásady reciprocity pouze aktivní volební právo (novelou byla do čl. 13 odst. 2 ústavy doplněna slova „a pasivní“).

Také v obsahu státoobčanského svazku v rovině základních práv a svobod se stále mezi státy projevují výrazné rozdíly, zejména pokud jde o práva politická a sociálně-ekonomická. Je tomu tak přesto, že „práva státních občanů a cizinců se stále více sblížíjí“, což je podle autora dáno právě „rozšířením základních lidských práv“ (str. 14). Bylo by zajímavé uvést alespoň základní srovnání mezi přístupy států v určitých právních kulturách k této otázce. V ČR je tento problém aktuální zejména pokud jde o ústavní připuštění odchýlné zákonné úpravy pro cizince pokud jde o práva podle čl. 26 Listiny základních práv a svobod, nebo o střety mezi českými ústavními, mezinárodními a komunitárními předpisy v oblasti sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění. Podrobné rozборы této problematiky by však již zřejmě šly nad rámec rigorózní práce, která na vymezeném prostoru dané téma vyčerpává v zásadě v jeho úplnosti.

Závěr: Podle Rigorózního řádu Právnické fakulty UK musí autor prokázat schopnost k samostatné tvůrčí činnosti a hlubší znalosti ze zpracovávané tematiky. Obojí rigorosant v předložené práci prokázal a proto ji **d o p o r u č u j í k ú s t n í o b h a j o b ě.**

V Prachaticích, 10. června 2006

JUDr. Radovan Suchánek, Ph.D.